4-5
L Aargang
April - Maj 1948

ARKITEKTEN

MAANEDSHÆFTE

Meddelelser fra Akademisk Arkitektforening. Tidsskrift for Arkitektur og dekorativ Kunst

Samspillet mellem ældre og yngre arkitektur

Tanker om arkitekters arbejde med ældre bygningskunst. Af arkitekt M.A.A. Henning Helger. Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal. Af kgl. bygningsinspektør, arkitekt M.A.A. Thomas Havning. Raadhuset i Køge. Af arkitekt M.A.A. Otto Langballe. Ambassadebygning paa Kgs. Nytorv. Tildelt Akademiets mindre guldmedaille. Af arkitekt M.A.A. Erhard Lorenz

UDGIVER: ARKITEKTENS FORLAG. REDAKTION OG EKSPEDITION: BREDGADE 66, KBH. CENTRAL 4525

ARKITEKTEN, maanedshæfte Aarg. L Nr. 4-5 Side 41-68 Afl. til postvæsenet 7.7.1948

Tanker om arkitekters arbejde med ældre bygningskunst

Af arkitekt M.A.A. Henning Helger

Dette maanedshæfte indeholder gengivelser af tre vidt forskellige arbejder, som dog har det tilfælles, at der i alle tre tilfælde er tale om samspil mellem nyere arkitektur og ældre værdifuld bygningskunst. Som indledning til hæftet har Henning Helger paa redaktionens opfordring skrevet hosstaaende artikel.

Forfatteren paapeger her det væld af problemer, som arkitekterne stilles overfor, naar de skal søge at forlige en ny tids æstetiske og praktiske krav med ældre tids bygningskunst.

I en Tid, hvor Forbindelsen med Fortiden i en vis Forstand synes at være kappet af og hvor Interessen for Fortidens Bygningskunst – navnlig hos den yngre Generation – er ringe, kan man med en vis Ret stille det Spørgsmaal: om Arbejdet med Restaurering, Bevarelse og Behandling af vore gamle værdifulde Bygninger bør betragtes som et udpræget Speciale.

Bør disse Opgaver løses af Folk med en overvejende *kunsthistorisk* Viden og Uddannelse? Eller er det rigtigt at det fremdeles er Arkitekterne, der arbejder med dem?

Der er efter min Mening ingen Tvivl om, at Arbejdet med de gamle Bygninger er Arkitektarbejde!

Hvor det drejer sig om Bygningskunst er det dog Arkitekten, der er Fagmand – saa sandt som Arkitektur ikke blot er et Spørgsmaal om Stilpræg og et Hus ikke er et blot og bart Façadeskema eller en kunstnerisk Komposition.

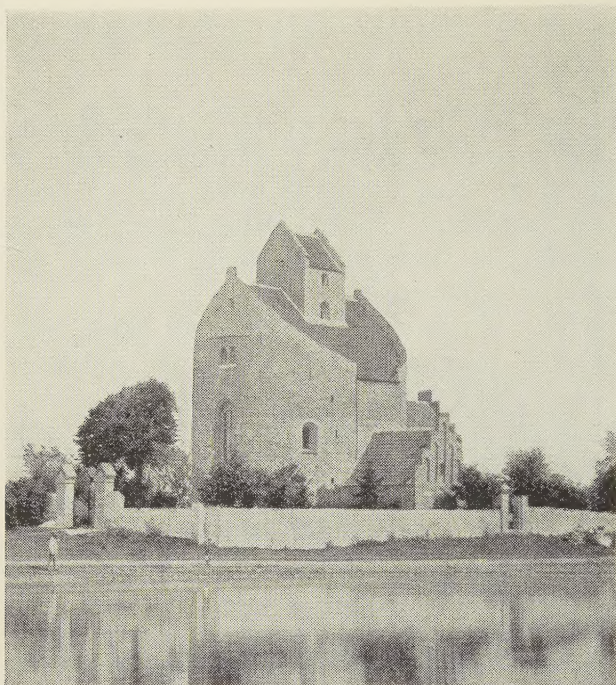
Ved de fleste Opgaver drejer det sig jo ogsaa om Huse, der baade skal kunne holde og bruges, og det er derfor ligesaa meget et Spørgsmaal om Planlægning, Konstruktion og hensigtsmæssigt Valg mellem forskellige Former og Materialer. Selv i de ret sjældne Tilfælde, hvor Opgaven ikke indebærer noget Krav om praktisk Anvendelighed (rene Museumsarbejder, Rekonstruktioner o. lign.), vil Arkitektens særlige praktiske Fortrolighed med Bygningskunstens indre Væsen være til stor Gavn.

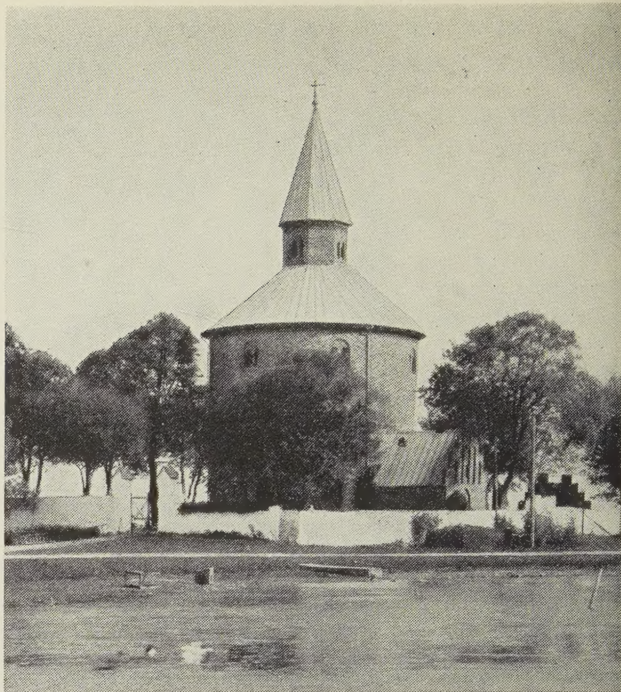
Naar dette er sagt skal det dog straks understreges, at Arbejdet med „historiske" Byggeopgaver stiller ganske specielle Krav til Arkitekten. En dyb Fortrolighed med andre Tiders Formsprog og Arkitekturopfattelse, en rigt udviklet Evne til Indleven i en anden Kulturperiodes Tænke- og Følemaade er nødvendig. Men dette betyder egentlig blot, at der til den Række af Forudsætninger, som Arkitekten maa analysere og trænge ind i som Forarbejde til enhver Opgave, føjes endnu et Led: De historiske, kulturelle og kunstneriske Forudsætninger, der knytter sig til den Bygning, han arbejder med.

Nu kan det jo nok hævdes, at det i Praksis alligevel bliver en Slags Specialister, en bestemt Kreds at særligt interesserede Arkitekter, der befatter sig med Restaureringsopgaverne, men dette svarer jo blot til at der paa samme Maade er bestemte Folk indenfor Standen der fortrinsvis arbejder med f. Eks. Sygehuse – fordi de gennem deres Praksis har særlige Forudsætninger for det. Det afgørende i denne Forbindelse er om vedkommende i Kraft af sin Grunduddannelse og sit Helhedssyn føler sig som og arbejder som Arkitekt.

Konsekvensen af disse Betragtninger maa være, at en Arkitekt gennem sin *Uddannelse* maa have Forudsætninger for at løse ogsaa de historisk betonede Opgaver. Dette naturlige Synspunkt, gav Akademisk Arkitektforenings Uddannelsesudvalg ogsaa Udtryk for i en Betænkning af 19. November 1943,* hvori man fremhæver Betydningen af en grundig Uddannelse i det arkitektoniske Kulturgrundlag.

** I Akademisk Arkitektforenings Uddannelsesudvalgs betænkning af 19.11.1943 hedder det, at samfundets krav til arkitektens uddannelse maa være, dels at give arkitekten den fornødne viden om byggeriets teknik og økonomi, dels at give ham „en grundig uddannelse i det arkitektoniske kulturgrundlag, som gør det muligt for arkitekten at give byggeriet en arkitektonisk værdifuld udformning, eller i det mindste giver ham den respekt for kulturelle og kunstneriske værdier, som kan sikre samfundet mod den forsimpling af byens og landskabers karakter, der alt for ofte er blevet resultatet af de mangelfuldt uddannede arkitekters byggeri eller behandling af ældre bygningskunst".*

Billederne herover viser Bjernede Kirke før og efter Storcks restaurering. Et klassisk eksempel paa at den „historiske“ restaurering ofte betyder et tab af store æstetiske værdier.

Søger man at faa et skematisk Overblik over de forskellige Former for Arbejde med gamle Bygninger, kan man – maaske lidt groft – stille det saaledes op:

Bygningshistorisk Forskning,

Museumsmæssigt Arbejde. (Flytning til Frilandsmuseer, Rekonstruktioner.)

Tilsyn med gamle Bygninger og Administration af Fredningsbestemmelserne.

Egentlig Restaurering (Hovedvægten paa den historisk-arkitektoniske Form).

Istandsættelse og Vedligeholdelse.

Mindre Ombygninger.

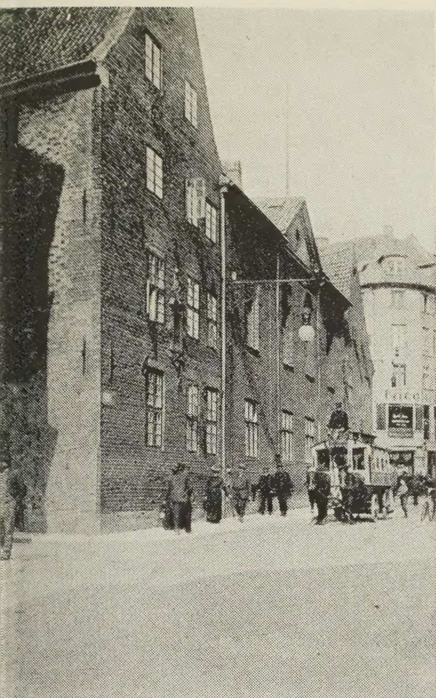
Omfattende Ombygninger (evt. til ny Anvendelse).

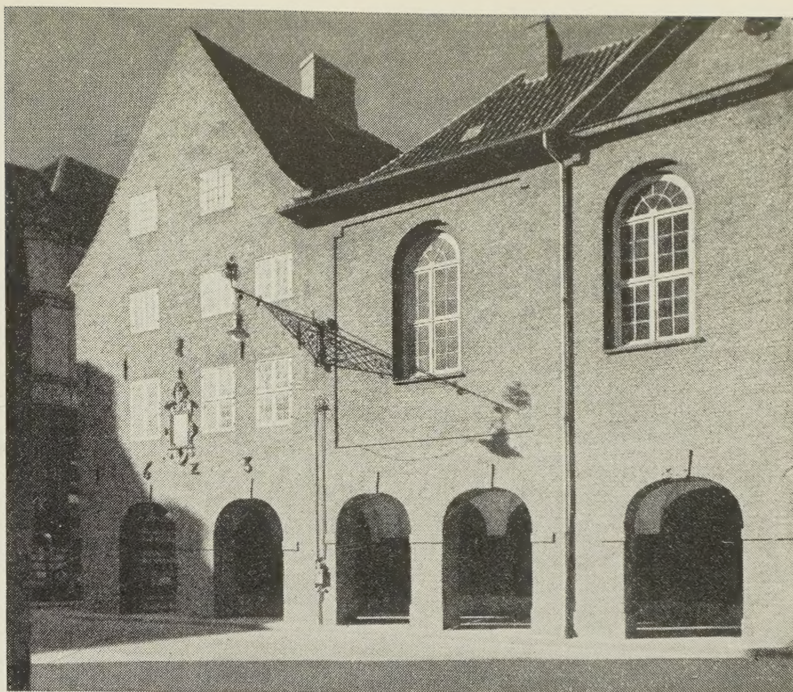
Tilbygninger.

Nybygninger i Tilslutning til gammel Arkitektur.

Med Hensigt er der i Opstillingen antydet en Opdeling i to Afsnit, hvoraf det første omfatter de Tilfælde, hvor en speciel Viden og Skoling hos Arkitekten er en absolut Nødvendighed, mens det andet Afsnit dækker de mere almene Byggeopgaver, som det kan falde i enhver praktiserende Arkitekts Lod at løse. Men den skematiske Opdeling er naturligvis rent teoretisk. Mange Opgaver vil være umulige at indpasse i Skemaet under et enkelt Punkt, men hører til under 3–4 Afsnit samtidig – og selv Grænserne mellem de udpræget arkitekturhistoriske Opgaver og de almene vil ofte være flydende.

Den første Gruppe, det udpræget bygningshistoriske Omraade, skal her kun berøres flygtigt. Ikke fordi det anses for mindre betydningsfuldt, men snarere fordi dette Spørgsmaal er saa mangesidigt og kompliceret at det falder udenfor denne Artikels Rammer at forsøge en nærmere Uddybelse deraf.

Regensens façade mod Købmagergade i sin tidligere og nuværende skikkelse. Baggrunden for ombygningen var trafikproblemet i den snævre gade og Martin Borch har løst opgaven paa en gang dristigt og helt naturligt, saaledes at det gamle hus er blevet rigere uden at miste noget af sin særlige stemning.

Det drejer sig her ofte om de mest betydningsfulde Mindesmærker: Kirker, Slotte, Herregaarde og Byernes Monumentalbygninger, – som i egentligste Forstand er en Del af Nationens fælles Kulturarv. Ved saadanne Opgaver spørges der ikke i første Række om Økonomi og Anvendelighed; det er Mindesmærkets oprindelige eller overleverede Form, som maa bevares eller genskabes. Her bliver nogle af de centrale Problemer: I hvilken Udstrækning bør man søge at føre et Bygningsværk tilbage til den oprindelige Skikkelse og hvor bør senere Tiders Tilføjelser og Omdannelser respekteres? Skal et overvejende historisk eller et rent kunstnerisk Synspunkt være fremherskende?

Set med en „almindelig“ Arkitekts Øjne er det dog maaske de mere almene Byggeopgaver, – Ombygninger af og Tilbygninger til værdifulde gamle Huse som stadig er i Brug og Opførelse af Nybygninger i et historisk Milieu – som har Krav paa den største Interesse. Her indgaar de historisk-æstetiske Synspunkter som før nævnt i en lang Række af sideordnede Krav, og det Problem, der trænger sig i Forgrunden, er den aabenlyse Konflikt mellem paa den ene Side Ønsket om ikke at forfladige den historiske og arkitektoniske Helhed, og paa den anden Side Kravet om Tilpasning til Menneskelivets totalt ændrede Former. (Det er Problemet om Vandklosetter og Faldstammer i Renaissanceborgene, og Radiatorer og elektriske Armaturer i de gotiske Kirkerum.) De brugsmæssige og økonomiske Krav trænger sig frem med stor Styrke. Det kan være et smukt gammelt Hus, som Ejeren ønsker at indrette til en fuldt moderne Bolig, – det kan være Opgaven at indrette en Butik i Stueetagen af en ældre Bygning – eller et fredet Beboelseshus kan ønskes indrettet til Kulturcentrum med Mødesal, Bibliotek, Restaurant og Studiekredslokaler. Ikke sjældent bliver de gamle Huse i Byens Centrum

Roskilde Domkirke med Harsdorffs gravkapel for Frederik V. Den senere frilægning af kirken ud mod torvet har givet kapellet en mere dominerende virkning end Harsdorff har tilsigtet.

benyttet som Kontorer – og omfattende Ændringer og Udvidelser kan blive nødvendige. Og i den gamle Del af København er Udskiftningen af et enkelt Hus i et helt Gadebillede en ikke usædvanlig Opgave.

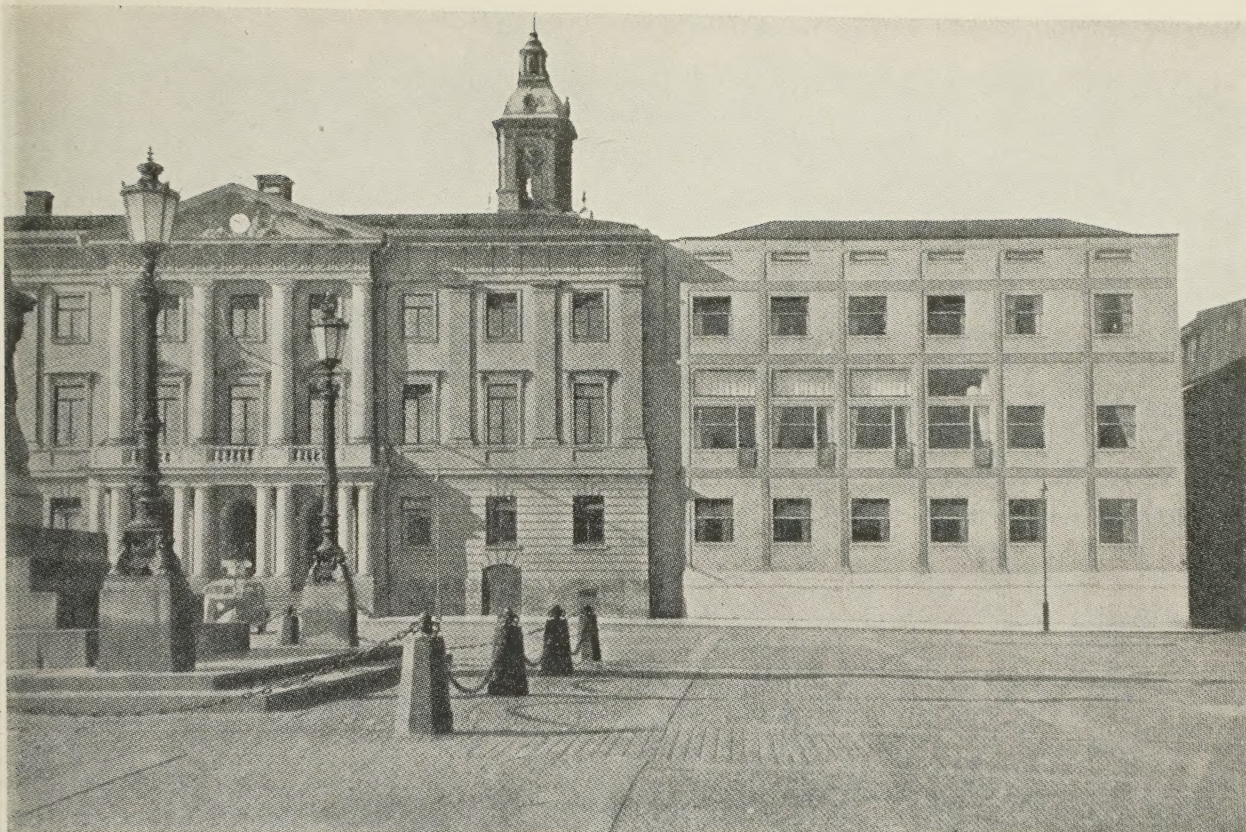
Et særligt interessant Problem frembyder saadanne i sin Helhed bevarede Bysamfund som f. Eks. Dragør, hvor selve Byplanen og Bebyggelsesformen er fuldtud „moderne" i sine Principper, mens Husene som Boliger er forældede.

Arkitektens Opgave maa her bestaa i en samvittighedsfuld Afvejen af de modstridende Krav i Forhold til hinanden. En Løsning, hvor Hensynet til Fortid og Nutid smelter umærkeligt sammen, er naturligvis Idealet, men en saadan Løsning er langtfra altid mulig. Ofte er Kravene absolut uforenelige og i disse Tilfælde kan det vist fastslaas, at en konsekvent Fastholden af eet Princip er at foretrække for en Kompromis-Løsning, hvor den arkitektoniske Form er blevet forfusket uden at man dog har naaet den fulde Hensigtsmæssighed og Økonomi.

Som min personlige Mening vil jeg principielt fastholde Livets Fortrinsret overfor Arkitekturen.

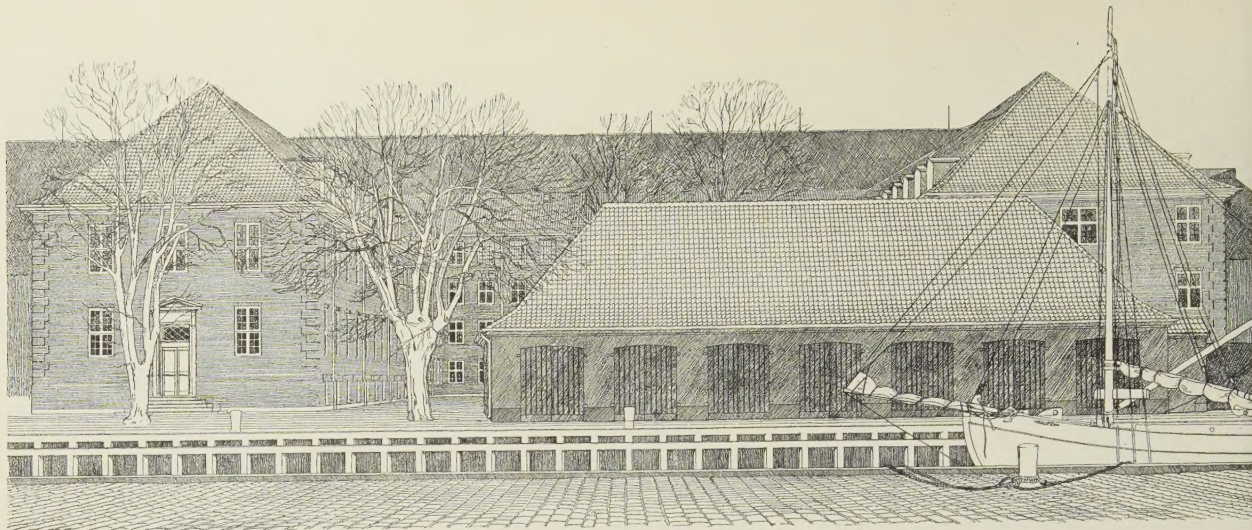
Sat paa Spidsen vil det sige: hellere arkitektonisk Barbari end Vold mod Menneskelivets elementære Fordringer.

Den Arkitekt, som i Skønhedens og den arkitekturhistoriske Nøjagtigheds Navn anbringer levende, arbejdende Mennesker i trange, underbelyste Rum, eller som for at opnaa en æstetisk bestemt Virkning paa væsentlige Punkter lader sig nøje med en ringere Løsning, mangler efter min Mening Sansen for

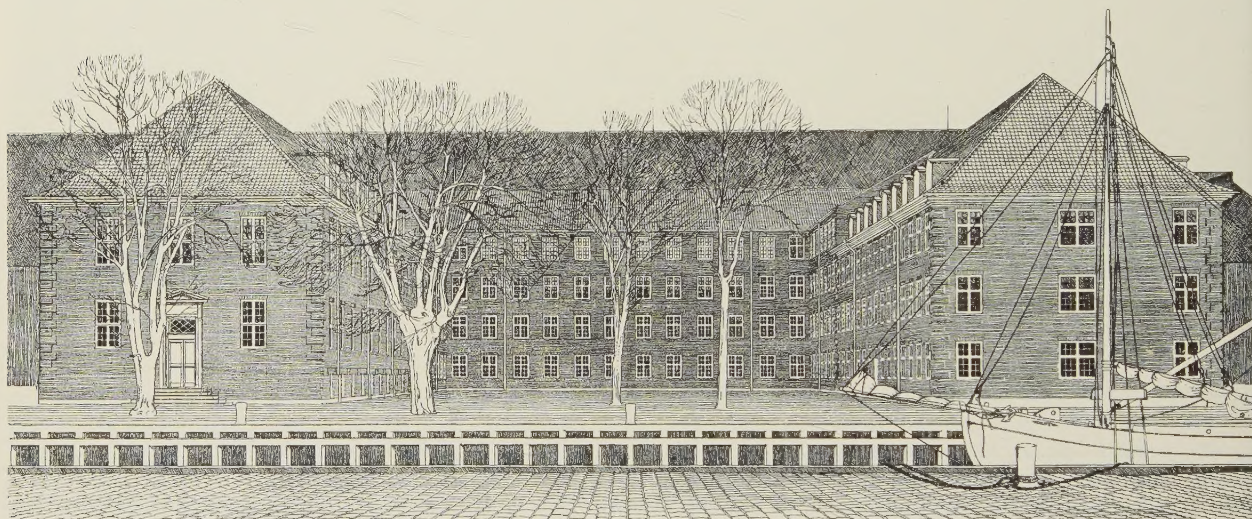

Asplunds udvidelse af Gøteborgs Raadhus; gennem et intensivt arbejde med opgaven over en lang aarrække har Asplund valgt at forme sin tilbygning helt i sin egen tids aand med en nænsom tilpasning af størrelsesforhold til den gamle bygning.

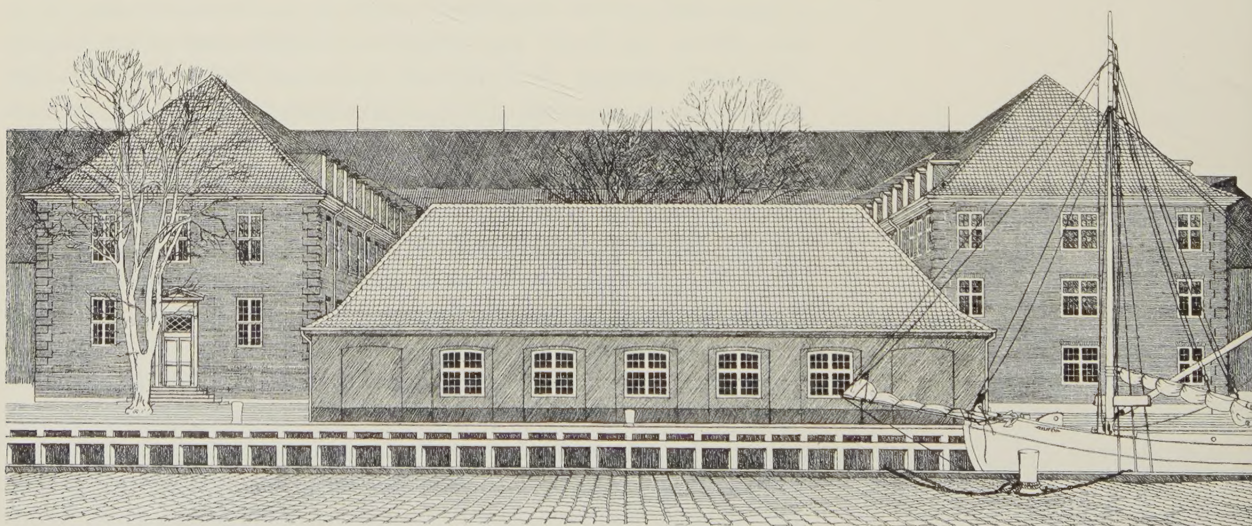
Dimensioner, Sansen for væsentligt og uvæsentligt – og forraader derved Arkitektens højeste Kald: at tjene Livet.
Det skal for at hindre Misforstaaelse understreges, at dette Syn udmærket kan forenes med sand Kærlighed og Ærbødighed overfor den gamle Bygningskunst.
Hermed er vi inde paa det interessante Omraade hvor Spændingen mellem det historisk-formelle og det menneskelige, mellem Fortid og Nutid har inspireret Arkitekterne til en resolut „gordisk" Løsning af Problemet, som i de bedste Tilfælde har betydet en enestaaende dristig Nyskabelse og – paradoksalt nok – en stor Berigelse af vor historiske Arkitekturskat. Lad mig blot nævne Eksempler som Harsdorffs Kollonnade ved Amalienborg, hans Gravkapel ved Roskilde Domkirke og Ombygningen af Operahuset (Østre Landsret). Fra en senere Tid kan fremhæves Herholdts Universitetsbibliotek paa Frue Plads eller Martin Borchs Ombygning af Regensen, og fra vor egen Tid Asplunds Udvidelse af Göteborgs Raadhus.
I det hele taget er vi maaske ofte tilbøjelige til at betragte Arkitekternes Medvirken til Omdannelse af de gamle Bygninger som et sørgeligt Kapitel – et nødvendigt Onde. Det kan ikke bestrides, at det i mange Tilfælde har været det, men vi bør heller ikke glemme, at der netop i Arbejdet med de gamle Huse ligger særlige Muligheder for en skabende Indsats, – at det omtalte interessante Spændingsforhold, som disse Opgaver indebærer, gennem et indtrængende Arbejde med Problemerne kan udløse helt nye Værdier i Bygningskunsten.

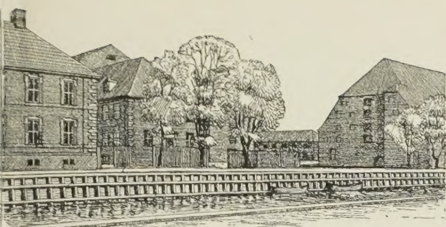
Façaden mod Frederiksholms Kanal med havremagasinet bevaret – nuværende forhold

Façaden mod Frederiksholms Kanal efter nedrivning af havremagasinet – som oprindelig paatænkt

Façaden mod Frederiksholms Kanal med havremagasinet flyttet og ombygget – som omtalt i artiklen

Perspektivskitse af forslag til bebyggelse med 6-etagers stokke, som angivet paa nedenstaaende situationsplan

Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal

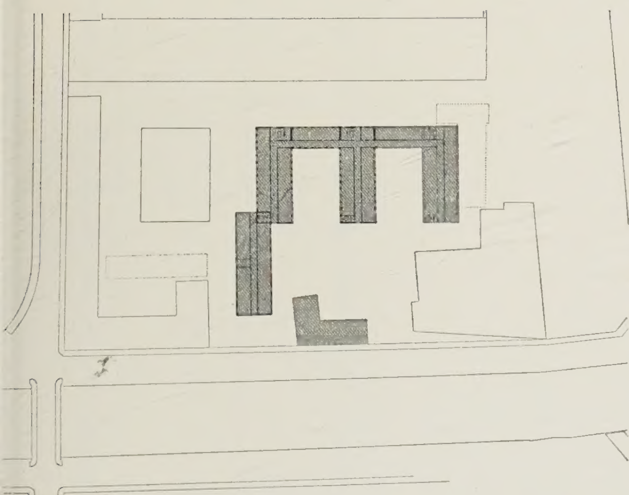
Af kgl. bygningsinspektør, arkitekt M.A.A. Thomas Havning

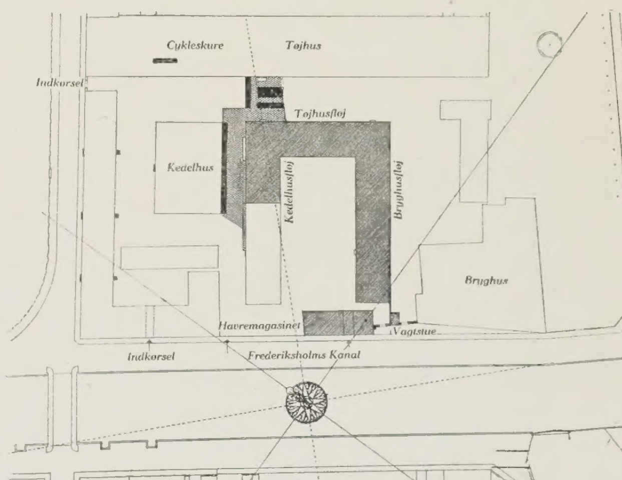
725.121 (489)

Paa det Omraade af Slotsholmen, der begrænses af Frederiksholms Kanal, Staldmestergaarden, Slotsholmens Kedelhus, „lange Tøjhus", Tøjhusets Kontorbygning og Christian den Fjerdes Bryghus, laa der tidligere en Del lave Magasinbygninger, af hvilke endnu er bevaret en Rest, nemlig det ud mod Kanalen liggende saakaldte Havremagasin, som nu kun bestaar af een Fløj, men som tidligere havde to Sidefløje bagud.

Den saakaldte Tobaksbeskatningsbygning blev bygget, mens Thorvald Jørgensen var kgl. Bygningsinspektør. Den var tænkt som Begyndelsen til en trefløjet Bebyggelse, hvoraf denne første Bygning udgjorde en Del af den ene Sidefløj, og den var i sin Udformning holdt nær til Staldmestergaarden.

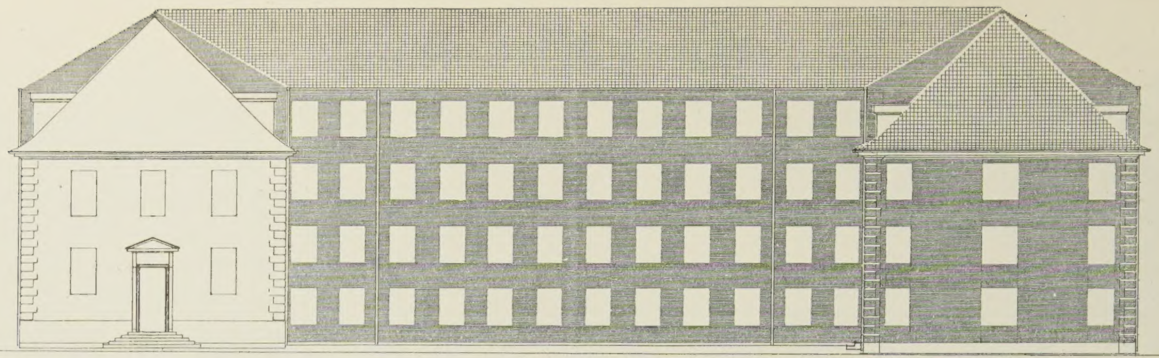
Da jeg i 1938 fik det Arbejde overdraget at skulle fortsætte den paabegyndte Kontorbebyggelse, var det naturligt for mig at søge klarlagt, om den foreliggende Plan paa alle Punkter tilfredsstillede de særlige Krav, man maatte stille til en Kontorbygning paa dette Sted. I en Redegørelse og i nogle af mig i Forbindelse hermed udarbejdede Skitser gjorde jeg blandt andet opmærksom paa, at Staldmestergaardens Højdeforhold – Kælder og to høje Etager – ikke er hensigtsmæssige (fordi man ikke har Brug for ret meget Kælder og kan klare sig med lavere Etager), at ligeledes dens Fagbredde er urimelig stor, at den fuldførte Bygnings Midtkorridorer vilde blive lange og mørke, og at der ved Fløjenes Sammenstød ikke kunde undgaas Pladsspild. Mit Ændringsforslag indeholdt Anvisning paa en Fortsættelse til de to Sider, hvor nu Kedelhuset og Tøjhusets Kontorbygning ligger, og var formet som forholdsvis korte 6-Etagers Stokke, hvor det ønskede Antal Kontorer var tilvejebragt med langt mindre bebygget Areal end tidligere foreslaaet. Ved Siden af at fremme de nævnte praktiske Hensyn var det mig om at gøre, at den planlagte Bebyggelse

Situationsplan af det i artiklen omtalte forslag til bebyggelse med 6-etagers stokke og Situationsplanen, som den blev vedtaget og udført

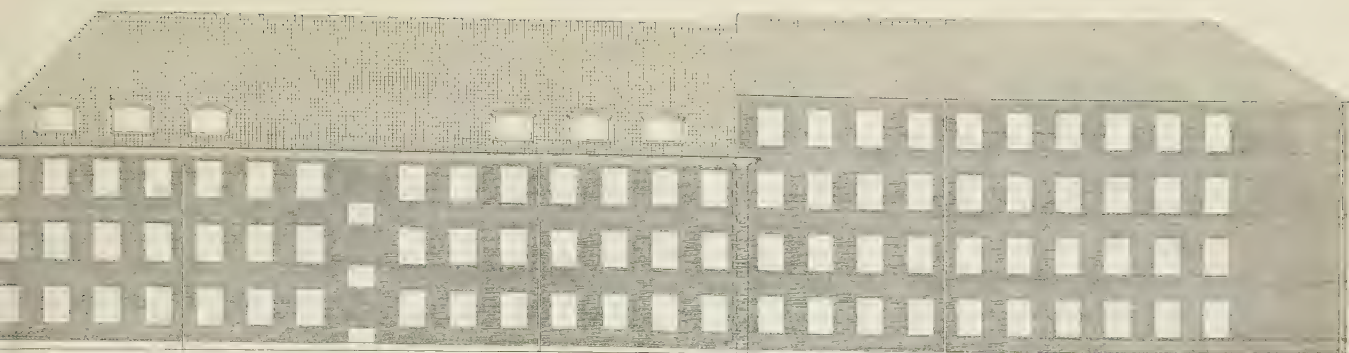
Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal. *Forslag til situationsplan og nuværende situationsplan, 1:3000*

Façade mod Frederiksholms Kanal

Plan af Stue

Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal. *Plan og façade 1 : 400*

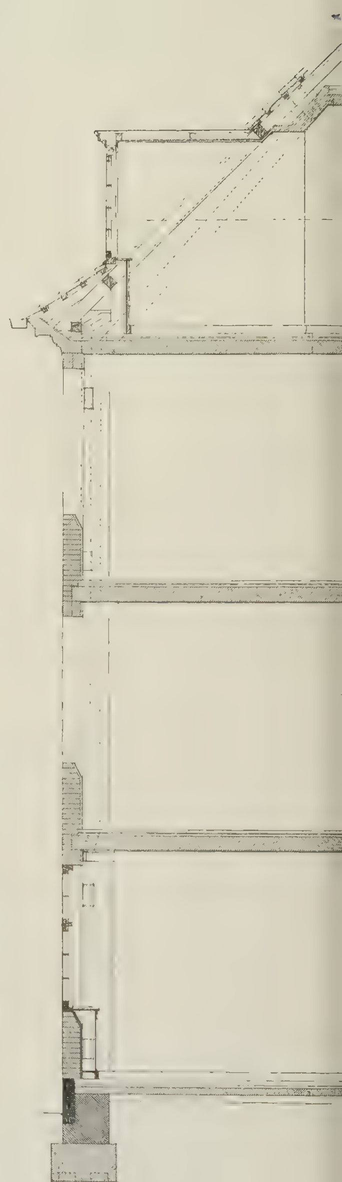
ade mod Kongens Bryghus

Plan af 3. Sal

Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal. *Plan og façade 1 : 400*

Façadedetaille med overgangen mellem den lavere og den højere del af sidefløjen

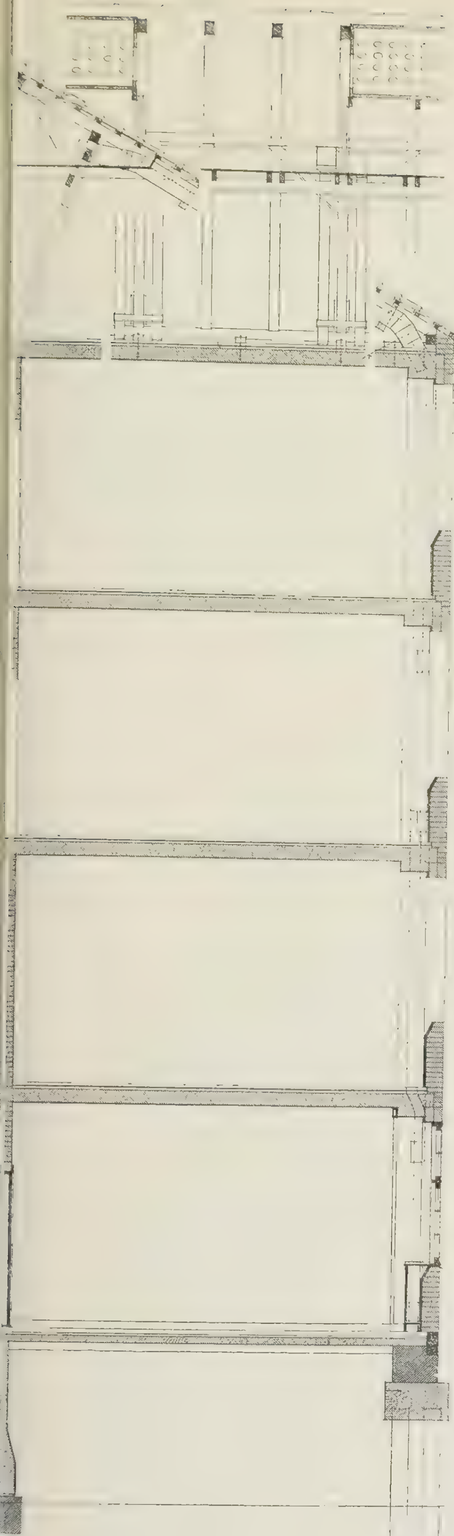
Del af gavlfaçade af 3-etagers afsnittet i sidefløjen

Snit i 3-etagersfløj

Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal
Façadedetaille og snit ved 3-etagersfløjen 1 : 100

saa vidt muligt kom til at harmonere med de omgivende gamle Huse, samtidig med at de eksisterende Træer søgtes bevaret. Ved Bygningens Opførelse lykkedes det mig ikke at virkeliggøre min ændrede Plan. Jeg har nok kunnet gennemføre andre Etagehøjder og Fagbredder end i det første Afsnit, og jeg undgik nogle lange murede Kviste, som var angivet paa de ældre Tegninger; men jeg undgik ikke de lange mørke Korridorer, og Bygningen

Façadedetaille af tøjhusfløjen

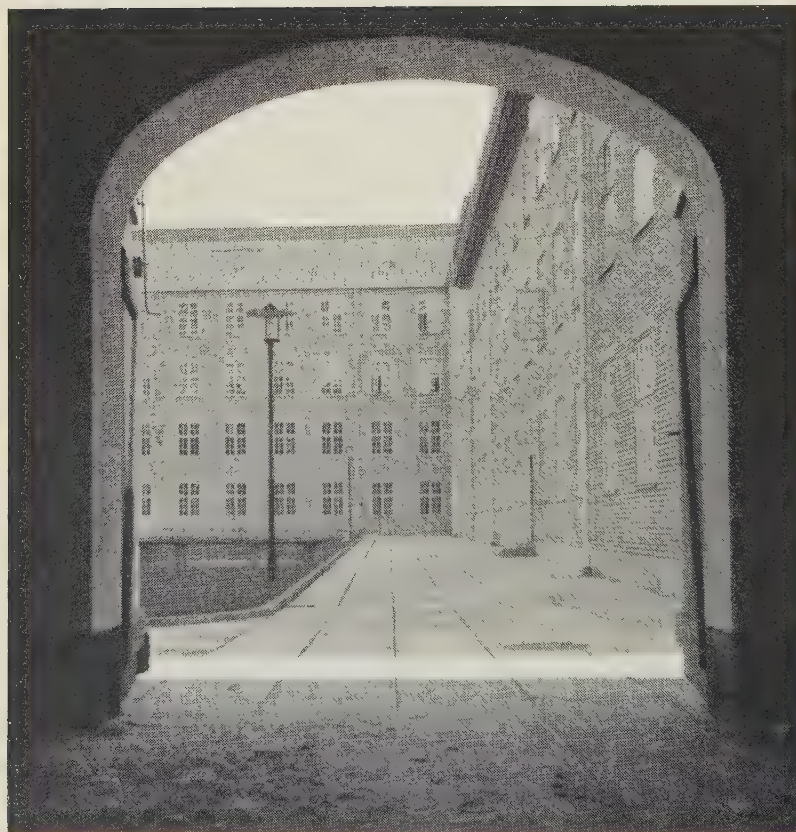
Snit i tøjhusfløjen

homas Havning: Ministeriebygning
ed Frederiksholms Kanal
açadedetaille og snit i tøjhusfløj 1 : 100

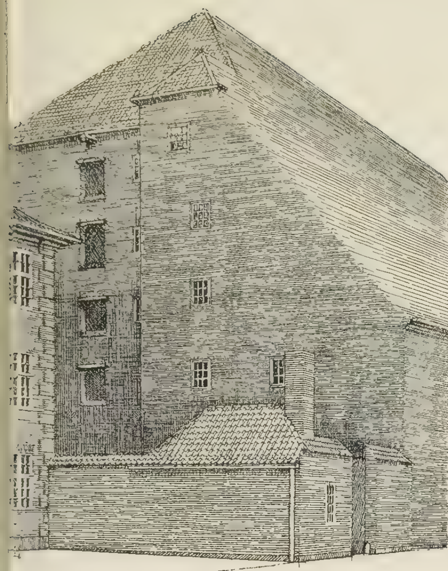
fik desværre den tidligere planlagte store Udstrækning, hvorved en effektiv Udnyttelse af Arealet frem i Tiden er vanskeliggjort. Med Hensyn til Angivelsen af Trapper, Elevatorer og Toiletter har jeg gennemført den Ordning, der efter min Opfattelse er den rigtige i et Kontorhus, nemlig at disse faste Elementer samles i Grupper, og saa vidt muligt lægges paa Steder, hvor de ikke afbryder de sammenhængende Rækker af Kontorer.

Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal
Façade af bryghusfløjen mod gaarden

Indblik i gaarden fra en af portene i havremagasinet – lige foran denne port er der under den øjeblikkelige nødssituation opført en kontorbarak

Perspektiv med vagtstuen ved Kongens Bryghus

Endvidere er der anbragt én Indgang udefra, der hvor der er Trapper, saaledes at man kan undgaa overflødig Færdsel i Stuekorridoren. Efter Husets Opførelse synes jeg det er tydeligt, at man ikke bør lave en trefløjet Bygning med saa lange Sidefløje. Denne Uskønhed bødes der noget paa, ved at Havremagasinet (som det trods afsagt Dødsdom lykkedes at bevare) delvis lukker for den aabne Side; men det havde været endnu bedre, hvis man havde kunnet forlænge Havremagasinet med to Fag i den ene Ende og afkorte det tilsvarende i den anden, saaledes at det var kommet til at ligge lige for Gaarden.

Byggegrunden bestaar af Dag- og Natrenovation fra Christian den Fjerdes Tid. Ydermurene hviler paa Betonpæle og Korridorskillerummene paa en Rørgang i vandtæt Udførelse. Etageadskillelserne er af Jernbeton med indstøbt „Critall"-Varme og svømmende Gulve. Aftræksrørene er af Eternit og ligger i Ydermurene, hvor de suger Luften bort under Vinduerne, saaledes at man ikke mærker det kolde Nedslag, der ellers er særlig føleligt i Huse med Straalevarme; da der kommer et Rør mere pr. Fag i hver Etage, bliver Pillernes Tværsnitsareal i stigende Grad optaget af Rør, men dette gaar lige op med det aftagende Krav til Bæreevne, saa Murtykkelsen har kunnet holdes ens i alle Etager. Ogsaa paa andre Punkter er Fagene behandlet som særlige Enheder, og Gennembrydning af de i første Omgang ikke nødvendige Døre i Korridorvæggene er forberedt, saaledes at en Ændring af Inddelingen let vil kunne foretages.

Façaderne er udført af en gul haandstrøgen Sten fra Skullerupholm Teglværk. Foruden at det var en i andre Henseender første Klasses Sten, havde den den sjældne Fordel at have de rigtige Længde- og Breddemaal (230× 110 mm), saaledes at det blev muligt at gøre Studsfugerne lige brede i Kopskifter og Løberskifter og i det hele lave smukt Façadearbejde. Tagene er dækkede med røde Vingetegl.

Konstruktionerne beregnedes af Civilingeniør, Dr. techn. N. J. Nielsen, og Installationerne forestodes af Civilingeniørerne H. Crone & J. Koch. Arkitekt M.A.A. Tage Gorm Hansen, der nu opholder sig i Irland, var en udmærket Konduktør. Bygningen blev fuldført i 1940 og taget i Brug af Statistisk Departement samt 3. og 4. Hovedrevisorat.

Thomas Havning: Ministeriebygning ved Frederiksholms Kanal

I forbindelse med den gengivne bebyggelse er der opført en lille bygning med vagtstue ved indkørslen til gaarden bag Kongens Bryghus. Ovenfor er gengivet en perspektiv og hosstaaende façaderne mod Frederiksholms Kanal og mod indkørslen. 1 : 100

Raadhuset i Køge

Af arkitekt M.A.A. Otto Langballe 725.13

I næsten 400 Aar har Køge Raadhus eksisteret og gjort Fyldest; det er saaledes Landets ældste Raadhus, der stadig er i Brug efter sit oprindelige Formaal.

Baade Ribe og Haderslev Raadhuse er vel nok ældre Bygninger, men ingen af dem er byggede til dette Formaal, saaledes er Haderslev Raadhus et middelalderligt Kalendehus, der først er taget i Brug som Raadhus i 1627, og i øvrigt er Bygningen flere Gange ombygget, saa det er vanskeligt at erkende noget af det gamle Kalendehus. Ribe Raadhus er en almindelig borgerlig Bygning, der er opført 1496, men først købt og indrettet til Raadhus saa sent som 1709. Endelig findes i Næstved et gammelt Raadhus, der vel nok er lidt ældre end Køge Raadhus, men det har ikke været benyttet som saadant siden 1856, da det blev solgt.

Køge Raadhus maa være opført omkring 1552, da Christian III til Køge By skænkede 2 Huse paa det efter Reformationen nedlagte Graabrødre Kloster i Vestergade og Sct. Gertruds Kapel i Køge. Sten og Tømmer herfra skulde anvendes til Opførelse af Byens Raadhus.

Den Del af Raadhuset, som er bygget 1552, strakte sig fra Sydgavlen til Porten, hvor Bygaardsstræde føres igennem ud til Nørregade, her findes endnu den gamle Gavl. Paa ægte middelalderlig Maner har Bygningen kun haft en Skorsten i hver Gavl. Øverste Etage var optaget af en Sal i hele Bygningens Længde og i hele dens Bredde. Hvor Adgangen til denne Etage har været vides ikke, men formentlig maa der have været et Trappetaarn ud til Gaardsiden. Af dette Taarn er intet synligt Spor bevaret.

19. Juli 1570 udsteder Frederik II et Kongebrev angaaende „nogen Jord och Grund, som Søer Closter haffuer ther wdj Byenn, och en Part aff theris Raadhus er bygdt paa". Dette Stykke Jord maa formentlig være den Del, hvorpaa den nordlige Ende af Raadhuset er opført, denne Del af Bygningen er i hvert Fald yngre end den sydlige Ende. Nordgavlen er opført af røde Munkesten med Kridtstensbaand.

Paa Christian IV's Tid er tilføjet en Udbygning mod Øst. Den er opført helt af Kridtsten undtagen alle Stik og en ejendommelig Hjørnepille, som er muret af Munkesten. Ved denne Lejlighed er formentlig det ovenfor omtalte Trappetaarn forsvundet. Hjørnepillen paa Udbygningens sydøstre Side bærer et Stik med en Spændvidde paa 2,50 m paa Østsiden og et Stik paa 2,10 m paa Sydsiden. Paa Pillens Sydside er en Afsats som et Vederlag. Dette kunde tyde paa, at der oprindelig har været en Bue til, og ved en Udgravning for Kloakledning fandtes et Kampestensfundament, der baade ved sin Afstand og sin Størrelse kunde passe til en lignende Pille, men da der gennem Tiderne har været opført og nedrevet flere forskellige Bygninger paa Pladsen, er det vanskeligt at afgøre, om saadanne Kampestensfundamenter har hørt til den ene eller den anden Bygning. Men i hvert Fald tyder alt paa, at her har været en aaben Forhal mod Gaarden, og her har Bygningens Hovedindgang rimeligvis været. Døren mod Torvet er vel først lavet i 1803.

Raadhuset, set fra torvet (1914).

Hvorledes Bygningen oprindelig har taget sig ud, kan man nu kun svagt ane, men at det har været en statelig Bygning, kan man forstaa af forskellige Udtalelser, Resen kalder den i „Atlas Danicus“ „en ret herlig Bygning af gotisk Arkitektur“. I Relationer 1743 omtales Bygningen saaledes „Et af Grundmur opbygt Raadhus paa 13 Fag udi Længden, 2 Etager høy, som i gamle Dage skal have haft en herlig Anseelse“. I 1751 kaldes det „et magnefiqen Raadhus“. Paa Planen over Køge By i Atlas Danicus er Raadhuset vist med Trappegavle. Paa den nordlige Gavl stod et Zirat, der havde staaet fra gammel Tid, i en Storm 1698 blæste det ned og anrettede en Del Skade.

I 1905 paatænkte man en Restaurering af Façaden, som heldigvis blev opgivet. I Anledning af den paatænkte Restaurering blev der foretaget en Undersøgelse af Façaden, og det viste sig, at der havde været fladbuede Vinduer og liljeformede Murankerhoveder samt et Kridtstensbaand mellem de to Etager. Tre Blændinger paa Bagsiden viste sig, da den ene i 1942 blev hugget ud, at være tilmurede Vinduer, Resten af de gamle Egetræskarme fandtes endnu. I 1934 skulde der laves en Dør mellem Socialkontoret og Socialinspektørens Kontor. Her fandtes et af de gamle Vinduer, men betydeligt mindre kun 97 cm bredt, medens de andre var 140 cm. Under Vinduesspejlet laa en Planke med middelalderligt Profil.

Fra Raadhusets Opførelsestid findes endnu nogle interessante Enkeltheder, som vidner om Køges stærke Forbindelse med den store Verden. Paa Façaden mod Torvet symmetrisk i Forhold til Hovedindgangen er anbragt et Par Portrætmedailloner af en Type, som er velkendt i nordtyske Byer, navnlig i Lybeck, de bærer Dragter fra Tiden omkring Midten af det 16. Aarhundrede. Disse Medailloner kan med stor Sikkerhed henføres til det berømte lybske Værksted Stadius van Düren. Dr. Johan Eimers har i Tidsskriftet *Nordelbingen* 1924 gjort Rede for dette Værksted, blandt andet paaviser han, at Medailloner, som findes i stor Mængde i Lybeck og dels andre Steder, er udført i 2 Forme,

en hvori Kransen er støbt og en, hvori Medaillonen er støbt, og saa er Medaillonen indsat i Kransen, hvorefter Fugen mellem de to Dele er udfyldt, og det hele brændt til et Stykke. Denne Fremgangsmaade er øjensynlig ogsaa brugt ved Køgemedaillonerne.

Lige saa statelig Bygningen har været udvendig, lige saa rummelig har den været indvendig, men den har ogsaa skullet tjene til mange Formaal. Da Christian III skænkede Materialer til Raadhuset, forlangte han, at det skulde opbygges med gode Lofter, saa Kongens Korn kunde oplægges der. Den store murede Kvist paa Bagsiden oven over Porten har formodentlig været til Ophejsning af Kornet.

Den store Sal har, inden Tilbygningen paa Fr. II og Chr. IV's Tid kom til, optaget hele 1. Sal. Denne Sal har været et prægtigt Rum 21,8 m langt og 8,3 bredt, Gulvet var belagt med Astrag og i de blyindfattede Ruder straalede Ruder med adelige Vaaben og borgerlige Bomærker, som var skænkede til Minde om Bryllupper, der var holdt her, thi Salen blev ofte udlejet til saadanne store Fester, ligesom den af og til blev udlejet til Gøglere, som gav Opvisning i Salen.

Gl. terrakottakamin opstillet i borgmesterkontoret i raadhuset i Køge

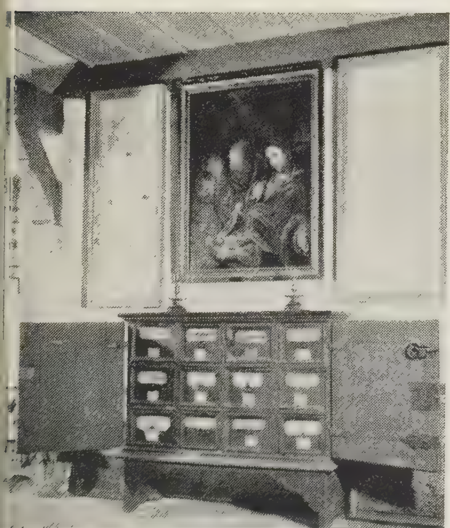
Ved Tilbygningen kom der flere Rum til bl. a. Byens Brevkammer, et lille uanseeligt Rum med Hvælvinger over og under. Dette Rum var lukket med en solid Kobberdør. I Anledning af Stridigheder mellem Byens Borgmestere og Byens Raad meddeles det 1682, at Kobberdøren til Brevkammeret blev forseglet. I dette Brevkammer, gemt bag Reoler stod indtil 1934 en Kamin, den blev da flyttet til et nyindrettet Borgmesterkontor. I den Tilstand den fandtes, overhvidtet ovenpaa graa Maling, havde man anset den for at være af Sandsten, men ved en Undersøgelse viste det sig, at den var af Terrakotta. Da Medaillonerne paa Bygningens Façade uden Tvivl stammer fra Stadius van Dürens Værksted, er der al god Grund til ogsaa at antage, at Kaminen stammer samme Steds fra. Sammenholder man Kaminen med Dr. Eimers Udredning af de 4 Mesterhænder, der har arbejdet paa Stadius van Dürens Værksted, vil man her i Kaminen netop finde alle de Træk, som han paaviser hos den ene som han karakteriserer som „Kandelaberornamenternes Mester". Hans Motiver er en kandelaberformet Symmetriakse, hvorom slutter sig Bladornamenter. Et andet Motiv, som er karakteristisk for denne Mester, er de smaa Puttier dels i hel Figur og dels halvt Mennesker og halvt Ornamenter. Begge Slags findes her paa Kaminen. Sammenligner man Køge-Kaminen med Arbejder, som med Sikkerhed kan henføres til dette Værksted, vil man hurtigt se, at de stemmer nøje overens.

Hvad de øvrige Lokaler i denne Etage har været anvendt til vides ikke, men det nuværende Retslokale kunde tænkes at have været Raadsstue.

I Stueetagen fandtes et Par Værelser til Afbenyttelse for Kongen, naar han paa Gennemrejse kom til Byen. I 1668 afholdtes ifølge Køge Tingbog Syn paa Raadhuset „udi det Kammer til Hans kgl. Majestæt er bleven forfærdiget og af nyt omgjort". Gulvet blev belagt med Ølandssten, det var 14 Alen langt og 9 Alen bredt. I samme Værelse blev der opført en Skorsten, hvortil der

Gaardfaçaden før tilbygningen, i baggrunden ses den gamle kælderhals, som nu danner forbindelsen mellem gammelt og nyt arkiv.

Gl. arkivskab fra Køge Raadhus, det findes nu paa museet i Køge

ifølge Regnskabet blev brugt 16 Lpd Jern til Ankre. (Da Skorstenen i 1942 blev revet ned viste det sig, at der kun var brugt 2 smaa Stumper Jern som Ankre, der hver vejede et Par Pund. Man har den Gang ogsaa kunnet lave Fiduser med Regnskaberne.)

Værelset var omdraget med 30 Alen grønt Klæde. Et nyt Skillerum blev opsat ind til Vejerhuset. En stor Jernkrog, hvori Vægten har hængt, viser den Dag i Dag, hvor Vejerhuset har været. Nord for Porten har været en lille Bod, som blev lejet ud i hvert Fald i Tiden mellem 1623 og 1683, hvor der i Regnskaberne er opført Leje for denne Bod. Her har der været et noget større Vindue end de øvrige, det har vel været forsynet med en Lem til at klappe ned saaledes, at den dannede en Disk ud mod Gaden. Raadhusets Vinkælder var som Regel udlejet til Byens Tolder, som ogsaa havde Bolig paa Raadhuset.

Den Leje, som kom ind af Raadhuset, var en Del af Magistratens Løn, en Del betaltes i Naturalier, saaledes skulde i 1654 hver af Borgmestrene have en „1/2 Ahne rinsk Vin" og hver Raadmand „et Anker af samme Slags Vin" hver Juleaften. En Mindelse om Raadhuskælderens Anvendelse som Beværtning fandtes i 1942, da Grunden blev udgravet til Udvidelsen af Raadhuset, man stødte da paa en muret Mødding, hvor der fandtes i tusindvis af Skaar, de ældste daterbare Stykker var et Par Stendunke hvori der var stemplet 1696, de yngste var nogle Rokokotallerkener. Denne Mødding maa saaledes have været brugt i et halvt Aarhundrede uden at være blevet tømt til Bunds. Skaarene er nu samlede paa Køge Museum. Foruden Vinkælderen maa Kælderen have rummet de sørgeligt berømte Arrester, de saakaldte Stadskældere, hvor de mange Hekse sad arresteret, som blev brændt i Anledning af den kendte Hekseproces, der kendes under Navnet Køge Huskors. Hvor disse Stadskældere har været kan ikke mere paavises. Til Kælderen har ført mindst 3 Nedgange fra Gaardsiden, hvoraf den ene blev fremdraget i 1942 og nu anvendes som Forbindelsen mellem Arkiver i den gamle og den nye Del af Raadhuset.

Af løst Inventar fra ældre Tid findes ikke meget paa Raadhuset. Byens Rettersværd, som i 1743 hængte i den store Sal, er nu paa Nationalmuseet. Paa Køge Museum findes Byens Arkivskab og nogle Arkivkister, hvoraf 3 er en Slags Byggemøbler, idet de er indrettede til at stille ovenpaa hinanden. Desuden findes et Par smukke Armstole formentlig fra 1803.

Gentagne Gange er der bygget og atter nedrevet Bindingsværksbygninger i Raadhusgaarden, bl. a. blev der saaledes i 1797 opført et Hus paa 10 Fag, det skulde tjene til Bolig og Værksted for Bosniak-Eskadronens Fanesmed. Bosniakerne var en Afdeling af Husarerne med særlig fantastiske Uniformer, en Eskadron var indkvarteret i Køge.

Igennem hele det 18. Aarhundrede svandt Køges Velstand mere og mere, og Raadhuset afspejler tydeligt dette Forhold, tilsidst var man naaet saa langt ned, at man i 1776 lejede Raadhuset ud til Byens Købmand til Træskohandel.

Vedligeholdelsen af Bygningen har det øjensynlig været sløjt med, men i Slutningen af det 18. Aarhundrede begyndte det at gaa

fremad for Byen og dermed ogsaa for Raadhuset, og i 1803 gennemgik det en meget grundig Istandsættelse, som helt forandrede dets ydre Karakter.

Ved Licitation den 20. April 1803 paatog Brændevinsbrænder F. N. Dyrlund og Købmand Lars Olsen sig Arbejdet for 3995 Rd. De overdrog igen den 26. Oktober samme Aar Arbejdet til Murermester Lauritz Trane af København, Fader til Arkitekten Jacob Laurids Trane f. 5. August 1785, død 1819. Man fristes til at tro, at Sønnen har hjulpet Faderen med dette Arbejde, da Resultatet af Arbejdet blev saa smukt. Det har været en meget grundig Istandsættelse, man foretog. Bygningens Renaissancepræg forsvandt, og den blev præget af Empiren. Façaden overpudsedes, og Vinduer blev flyttede, saaledes at Inddelingen blev mere taktfast, og Hovedindgangen blev muligvis ved samme Lejlighed flyttet om paa Façaden mod Torvet. Frontespiecen blev pyntet med et stateligt Relief.

Selv om man maa beklage at saa meget værdifuldt forsvandt, vilde man nu ikke kunde tænke sig at føre Bygningen tilbage til dens oprindelige Udseende, dertil er den for smuk som den er. Indvendig maa ogsaa være sket store Forandringer. Hvad man mest maa beklage er, at Salen blev forandret, af dens fordums Pragt er intet tilbage. At det har været en stor Forandring, der foregik fremgaar af, at der efter Nedbrydningen blev bortsolgt ikke mindre end 171 Nr. af Affald, Tømmer, Mur og Tagsten, Klinker, Fliser, Vinduer og Døre samt flere Skpd. Bly m. m. for 385 Rd.

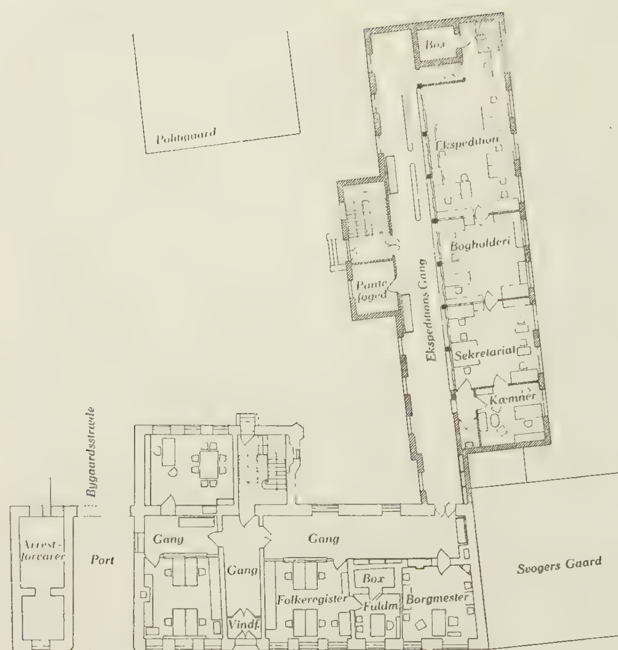
Op igennem det 19. Aarhundrede er der af og til sket mindre Ændringer ved Raadhuset, ikke saa meget for at skaffe Plads til Byens Administration, der helt op i dette Aarhundrede kun optog ringe Plads og egentlig først under forrige Verdenskrig kom i rivende Udvikling, saaledes at der stadig maatte inddrages flere og flere Lokaler til Anvendelse for Administrationen, baade fordi der kom flere og flere Grene under Administrationen og fordi Indbyggerantallet voksede (i 1916: 4641 i 1943: 9365). Raadhuset var i det 19. Aarhundrede det Sted, hvor Borgerne holdt deres store Fester. Salen benyttedes som Teatersal og Balsal, og i Stueetagen havde „Den venskabelige Klub" sine daglige Mødelokaler. I 1920 indrettedes brandfri Arkiver i Kælderen, og Politiet, som havde Lokaler paa Raadhuset, blev flyttet til den af Arkitekt Sylow opførte Politistation bag Raadhuset. Samtidig blev hele Stueetagen indrettet til Administrationslokaler med Undtagelse af en mindre Lejlighed til Raadhustjeneren. Ved samme Lejlighed blev der lavet en Dør i Façaden ud mod Torvet. Denne Dør skæmmede Raadhuset i høj Grad.

I 1934 blev det overdraget undertegnede at indrette en Lejlighed i Tagetagen for Raadhustjeneren og Kontorer for Stadsingeniøren. I den Anledning blev det desværre nødvendigt at forsyne Bygningen med Kviste. I Stueetagen blev indrettet et Socialkontor og Kontor for Socialinspektøren. Desuden blev der indrettet et Borgmesterkontor. Den skæmmende Dør i Façaden blev tilmuret. Trods disse betydelige Forbedringer var Pladsen indskrænket,

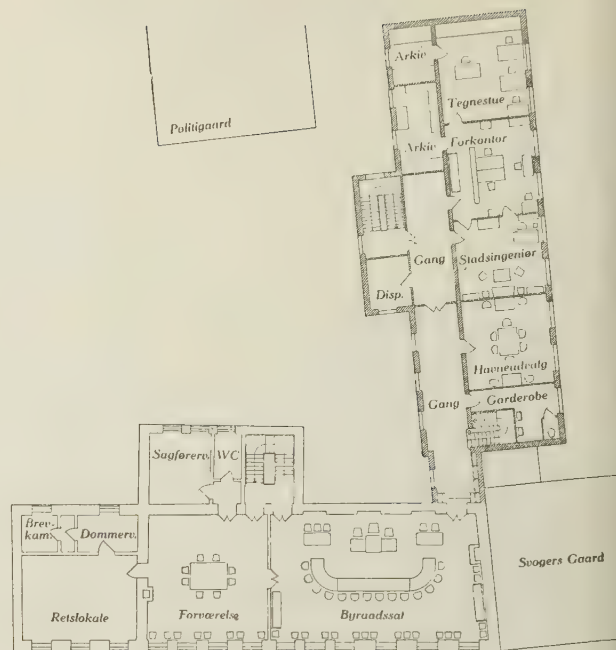
Ekspeditionsgangen i stueetagen

Otto Langballe: Om- og tilbygning af raadhuset i Køge. *Interiør fra den nye kontorfløj i Bogholderiet med indblik i ekspeditionen*

Stueplan

1. sals plan

Otto Langballe: Om- og tilbygning af raadhuset i Køge. *Planer 1 : 400*

og til Tider var Trængslen i Indgangen næsten uigennemtrængelig, navnlig Dage hvor man skulde betale Skat og der samtidig var stort Rykind paa Socialkontoret.

Køge Kommune indførte 1939 som den første Kommune i Landet et nyt Bogholderisystem med særlige Bogholderimaskiner. Indførelsen af dette System gav Stødet til, at Byraadet besluttede sig til at foretage den for nogle Aar siden afsluttede Udvidelse af Raadhuset.

Inden Projektet blev forelagt Byraadet til Vedtagelse, var der foregaaet et langt og grundigt Forarbejde mellem Borgmesteren, Kæmneren og undertegnede. Vi forsøgte først at faa Udvidelsen anbragt indenfor det Grundareal, der hørte til Raadhuset, men det viste sig umuligt at faa et tilfredsstillende Resultat. Byraadet besluttede derfor at erhverve Naboejendommen Syd for Raadhuset. Paa denne Grund findes et større Forhus, som forrenter Købesummen, og der hvor Udvidelsen skulde foretages laa en primitiv Bygning, hvor der tidligere havde været Biografteater. Her blev der Plads til at lave en Udvidelse, som ikke blot tilfredsstillede de øjeblikkelige Krav, men som ogsaa gav Mulighed for en yderlig Udvidelse af Administrationen ud i Fremtiden. I den gamle Del af Raadhuset blev Socialkontorerne og Borgmesterkontoret bibeholdt.

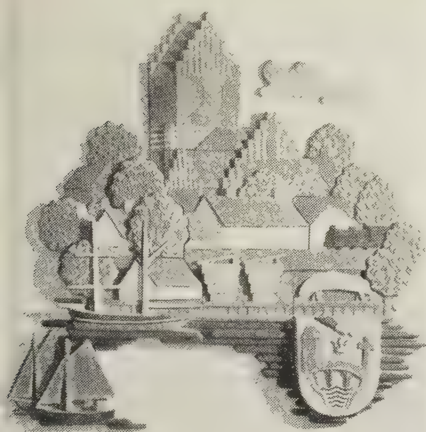
Fra Korridoren fra Hovedindgangen til Trappen blev indrettet en Gang i Bygningens Østside med Skranke med Skydevinduer ind til Folkeregistret og Dør til Borgmesterkontoret. Denne Gang sattes i Forbindelse med en Gang i den nye Afdeling ved en Dør, der blev lavet, hvor der en Gang har været en Port, som ikke hører til det oprindelige Anlæg. Paa 1. Sal blev den store Sal, Byraadssalen, sat i Stand. Væggene blev i 160 cm's Højde beklædt med Egetræspaneler, og paa Gulvet blev lagt Egeparket.

Aksonometri af tilbygningen, set fra gaarden

Østvæggen i byraadssalen med billedhugger O. Stæhr Nielsens relieffer

Køge by og kirke.

Gl. gaard ved Køge Aa.
Hovedmotivet og et af sidemotiverne fra reliefvæggen i byraadssalen. Relieferne er udført i brændt ler i forskellige farver og i en ny teknik; de enkelte dele af hvert relief er modelleret for sig og siden sammenføjede – paa fotografierne ses tydeligt fugerne imellem detailfigurerne.

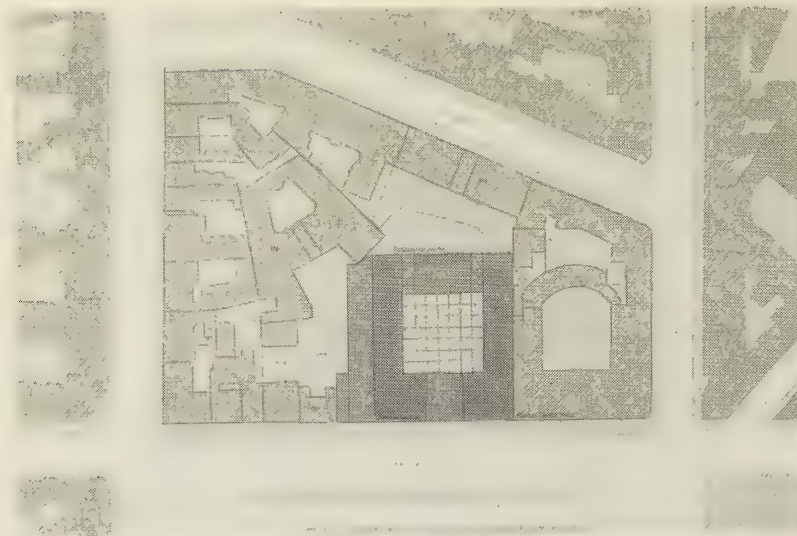
Paa Østvæggen blev opsat Relieffer i brændt Ler, udførte af Billedhugger O. Stæhr-Nielsen og bekostede af Ny Carlsbergfonden. Disse Relieffer gør Salen meget festlig. I Tagetagen er stadig Bolig for Raadhustjeneren, medens de Kontorer, der blev benyttet af Stadsingeniøren staar til Raadighed til forskellige Formaal.

Den nye Fløj er i det Ydre holdt saa enkel som muligt, for at den ikke skulde dominerer overfor den gamle Bygning.

Den indeholder i Kælderen et stort Arkiv, der staar i Forbindelse med Arkivet i det gamle Raadhus gennem en af de gamle Kælderhalse, som er genaabnet, desuden et Adremarum; da Maskinerne, hvorpaa Adresserne skrives frembringer en Del Støj, er dette Rum fjernet fra Kontorlokalerne. Tillige er der Toiletrum for Herrer og Damer, Garderobe, Cyklestald, Vaskerum for Raadhustjeneren, Rum til Rengøringsrekvisitter samt 2 Rum til Mælkekontrol.

I Stueetagen er der en lang Ekspeditionsgang. Gulvet i Kontorerne er hævet 30 cm over Gulvet i Gangen, saaledes at Ekspeditionen kan foregaa bekvemt. Kontorerne er adskilte fra Gangen ved en 21 m lang Skranke med Glasskydevinduer uden Rammer. De enkelte Kontorer er ligeledes adskilte med Glasskillerum, saaledes at Kæmneren fra sit Kontor kan overse samtlige Kontorer. Paa 1. Sal findes Stadsingeniørens Kontorer og et Havneudvalgsværelse samt Garderober. Udenfor disse Rum er en Gang, hvorfra en ny Dør fører ind til Byraadssalen. Denne Dør er anbragt, hvor et af de oprindelige Vinduer har været. I Tagetagen er indrettet 2 Udvalgsværelser og et større Lokale til Ligningskommissionen.

Medarbejder var Arkitekt M.A.A. Aage Madsen og Ingeniørarbejder er projekteret af Birch og Krogboe.

Situationsplan ca. 1 : 2000

Ambassadebygning paa Kgs. Nytorv

Tilkendt Akademiets mindre guldmedaille

Af arkitekt M.A.A. Erhard Lorenz 725.17

Naar et fremmed Land skal bygge Ambassade i Danmark bør Bygningen være et Udtryk for Landets Kulturniveau og tekniske Udviklingstrin uden paa unaturlig Maade at flytte en fremmed Byggeskik ud af dens Millieu.

Jeg tænker mig, at Landet Utopia har en højt udviklet Bygningsteknik, der støtter sig til Seriefabrikationens Muligheder, og vælger derfor, at der efter normal Byggeskik opføres en bærende Jernbetonstruktur, hvori indsættes Façadeelementer, der som Karmpartier fremstilles paa Utopias Specialfabriker, transporteres hertil og placeres i den bærende Struktur. I Karmpartierne indbygges de væsentlige tekniske Installationer, og her i Landet udføres kun Slutmontage og Justering af disse.

Man ønsker at en Bygning i de givne krævende Omgivelser fremtræder med stærk Fladevirkning og Spinkelhed i Strukturen, saa Bygningens Konstruktionsprincip og Fagdeling ikke virker med grove „Skelethus"virkninger, men fremhæves paa en behersket Maade. Bygningen bør indgaa i Husrækken, saa denne bevares som en ubrudt Væg som Baggrund for Torvets Beplantning og Lamoureux Rytterstatue. Gothersgades og Nyhavns Husrækker kædes sammen af denne Væg, der oplives af Husenes forskellige Karakter, og Husrækken giver Fasthed over Torvets Anlæg som Helhed. Derved giver man Afkald paa en kraftig Accentuering af Rytterstatuens Hovedakse, da dette vilde modarbejde de føromtalte Virkninger.

Utopia erhverver Matr. Nr. 206 og 377 og en Del af Matr. 371, hvor der skaffes Udkørsel til Palægade ved Opførelse af en Udlejningsejendom. Den østre Del af Bagbygningen til Matr. Nr. 212 A nedrives, saa Matr. 212 A's og 211's Gaarde samles med de øvrige Gaardarealer. Yderligere Sanering udføres ikke nu, da de mest uheldigt beliggende Huse i Karreen ikke er saneringsmodne. Der udføres Indkørsel fra Kgs. Nytorv til Gaardene ved Matr. 376, saadan at de eksisterende Trafikforhold ikke ændres.

Ambassaden

Bygningen – et sluttet Anlæg om en kvadratisk Gaard – faar Front mod Torvet nær dets Akse. Alle betydende Rum placeres mod Torvet og omkring Gaarden. Alle Økonomirum samles i en „Domestikfløj“. Dette Princip fremtræder i Façaden mod Torvet, hvor Domestikfløjen danner Overgangsled mellem Hovedbygningen og den borgerlige Husrække. Økonomirum i Kælderen undgaas, Køkkener o. l. placeres udfor de Etager, de skal betjene. Personalets Boliger samles i Kontakt med Arbejdsstedet, og Etagehøjder afpasses efter Rumstørrelserne. Bag Hovedgaarden udføres en Parkeringsgaard med Udkørsel til Palægade.

Bygningens Opdeling

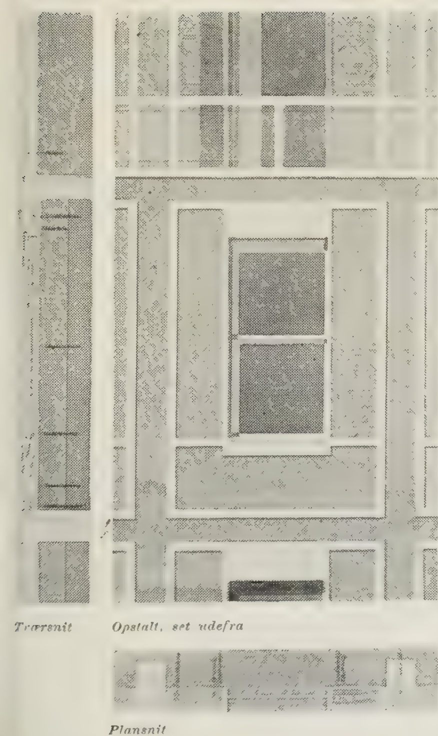
Kontorafdelingen placeres paa 1. Sal med Adgang fra en Vestibule i Stueetagen, hvor ogsaa sekundære Rum placeres. *Ambassadørens Bolig* og hans Repræsentationsrum placeres paa 2. Sal med Soveværelser i Tagetagen i Forbindelse med et Taghaveanlæg. Som Konsekvens heraf er Forbindelsen med Ambassadørens Vestibule i Stueetagen udformet som to meget store og let tilgængelige Elevatorer. Trappeforbindelsen bliver sekundær og findes i Domestikfløjen som Trafikled for Personalet, dog saaledes at der i hver Etage er Adgang til Hovedfløjens Galleri. To Trapper ved Hjørnerne af Bygningens Nordside giver Adgang til Domestikfløjen og Bagadgang til Kontorafdelingen foruden at virke som Ekstratrapper for de øvrige Etager.

Ambassadens Afdelinger

Portneren har Loge mod Portrummet i direkte Kontakt med sydvendt Lejlighed. Der er Forbindelse til Domestikfløjen, hvor hans Kone kontrollerer Rengøringspersonalets Morgen-Indgang i Domestikfløjens Port.

Kontorafdelingen. Publikum har direkte Adgang til Paskontoret fra Portrummet. Besøgende til den øvrige Kontorafdeling anmeldes ved Omstillingsbord i Budstuen og ledsages af en Funktionær til Bestemmelsesstedet paa 1. Sal. Garderobe og Toiletter for besøgende er paa 1. Sal. Langs Galleriet findes Mødesal, Ambassadørens Kontor, Sekretariat og Legationsraadens Kontor. Ambassadøren har privat Elevator til sine Rum i de øvrige Etager. Fra Sekretariatet er der Dokumentelevator til Paskontoret. Deltagerne i Konferencer kan efter Møder modtages i Ambassadørens Bolig via dennes Elevatorgruppe. Attacheernes Kontorer er placeret parvis efter Fag omkring Gaarden, hvert Par med fælles Forrum og Sekretær. Attacheer og Legationsraad, der alle bor udenfor Ambassaden, har hver sit Omklædningsrum og Badeværelse.

Ambassadørboligen. Vestibule og Selskabsgarderobe ved Portrummet. Elevatorerne fører til Boligens Hovedgalleri, hvorom alle Rum er grupperet, – den daglige Bolig sydvendt mod Torvet, og Repræsentationsrummene samlede omkring Gaarden. Ved Fester vil hele Etagen sammen med det belyste Gaardinterieur og Taghaverne danne en Helhed. Hovedgalleriets Midterparti udformes som Bibliotek og kan efter Behov aflukkes med Læderdøre. Den daglige Spisestue og Spisesalen har begge direkte

Detaille af vinduesparti 1 : 100

Façade mod Kgs. Nytorv 1 : 400

Adgang gennem Serveringsrum til Køkkenet. Daglig Garderobe m. v. ved Elevatorindgangen med Adgang for Hushovmesteren fra Serveringsrummet, naar besøgende skal modtages. Elevatorerne og en intern Trappe fra Galleriets modsatte Ende giver Forbindelse til Taghaver og Soveværelser paa 3. Sal. Børnenes Værelser er samlet over Domestikfløjen med sydvendt Skolestue mod Torvet og Legeplads paa Tagterrassen. Servering til Soveværelser og Børnenes Stue sker fra et Pantry med Madelevator fra Serveringsrummet paa 2. Sal. Fra Køkkenerne er der Vareelevator til Bagtrappens Indgang ved Parkeringsgaarden. Bude hertil passerer Kontrollen i Portnerlogen og gaar til Køkkentrappen gennem Hovedgaarden. Større Transporter med Varebiler kan efter Aftale modtages gennem Indkørslen fra Palægade.

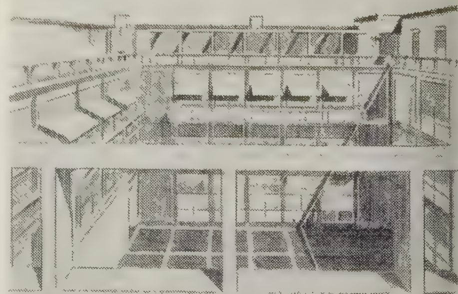
Proportionering m. m.

Mod Kgs. Nytorv udføres Tagetagen med en Loggia. Dennes dybe Reliefvirkning vil kontrastere med Façadens Fladevirkning og gøre Bygningen let ved Overgangen til det Thott'ske Palæ og skabe den fornødne Højde ved Overgangen til den øvrige Husrække. Man har bestræbt sig for ikke at videreføre de vandrette Delinger fra det Thott'ske Palæ til Hovedfaçaden, da denne skal virke uafhængigt gennem sin Fladevirkning. Domestikfløjen danner med sin reducerede Fagbredde Overgangsled til Nabohusene mod Vest.

Hovedfaçaden og Gaardinterieueret er opbygget efter samme konstruktive Princip. Mod Torvet og Sydsolen er Vinduerne jævnt fordelt over Vægfladen, og dennes Fladevirkning er Dominant. I Gaarden øges Vinduesarealet til Karmpartiernes hele Bredde og det store Glasareal danner Kontrast til Hjørnepartiernes lukkede Flader.

I Hovedfaçaden er Vinduesaabningerne proportionale med hele Hovedfaçaden maalt til Loggiaens Overkant. Formatet af begge Figurer er i Forholdet 1:2. Vinduet opdeler Karmpartiets indvendige Bredde ligeledes i Forholdet 1:2. Domestikfløjens Vinduer er proportionale med Hovedfaçadens Vinduer.

I Gaarden, hvor Karmpartiernes Figur er dominerende, er disse proportionale med hele Gaardfaçaden maalt til Tagterrassens Kant. Underfelterne i Karmpartiernes Fyldinger og i Balkoner

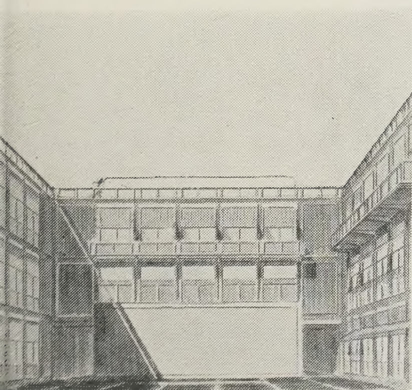
Gaardfaçade mod vest, set fra tagterrassen

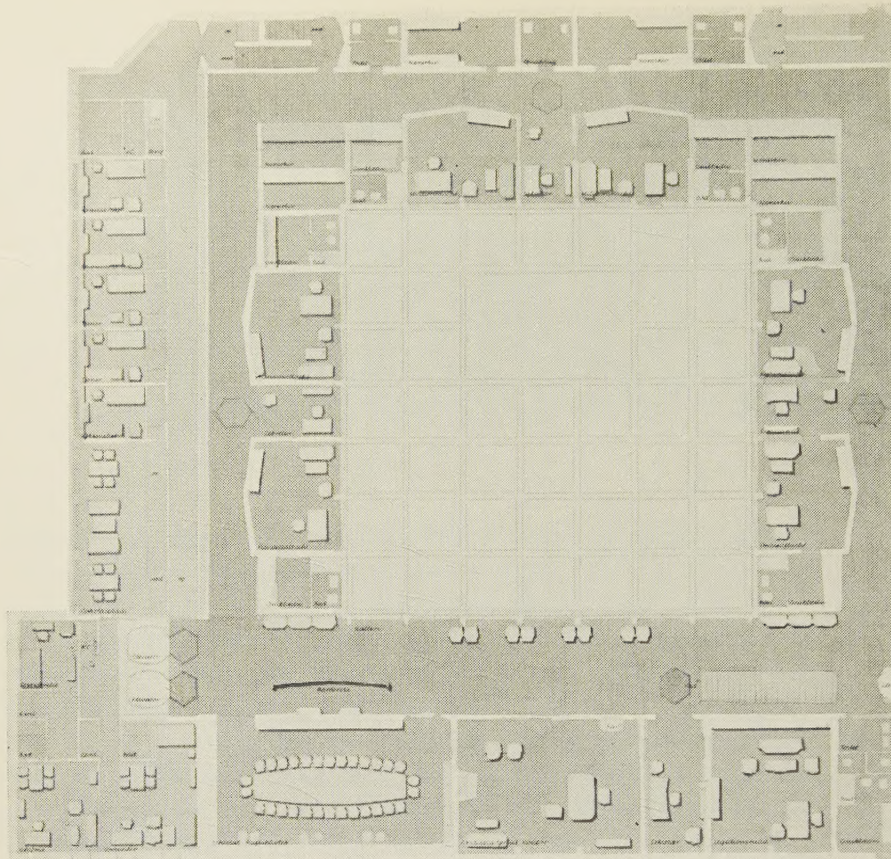
og Balustrader er proportionerede i samme Forhold, dog saaledes at Højden er øget for at ophæve Virkningen af den stærke Forkortning ved Betragtning nedefra.
Den omtalte Proportionering er ikke paa Forhaand tilstræbt, men under Arbejdet med Opgaven har det været naturligt at udnytte de foreliggende Muligheder til at opnaa simple Delinger og indbyrdes Forhold.
Façadernes rødlige Farve er tænkt som en Paralel til Farven paa den gamle Ejendom Ved Stranden 16.

Konstruktioner og Installationer

De seriefremstillede Karmpartier støbes paa Specialfabriken af forspændt-armeret lysegraa Beton efter et belgisk Patent der tillader at udføre Betonen vandtæt og isolerende uden at den mister sine statiske Egenskaber. Vinduet indstøbes med presset Staalkarm. Fyldingerne udstøbes yderst med et Lag af samme Beton, der armeres. Denne Beton blandes med røde Marmorskærver, udvaskes og grovslibes. Bagved dette Lag indsættes højisolerende Plader. Mellemrummene mellem Karmpartierne udfor Søjler og Dæk isoleres paa samme Maade og tilstøbes paa Stedet i Lighed med Fyldingerne. Den bærende Struktur bliver saaledes helt iklædt i en vand- og varmeisolerende Kappe. Inderst lukkes Karmpartierne med aftagelige Paneler. I Karmpartierne indbygges Markiser, Staaljalousi, Skydevinduets Mekanik samt Varme og Ventilationsaggregat.
Huset opvarmes og ventileres ved „Weathermaster“ Systemet, der tillader meget spinkel Kanalføring med hurtiggaaende Luft. Gallerierne og de store Rum paa 2. Sal opvarmes og ventileres ved alm. Luftkonditionering med Kanaler i de hule Mure.
Tagene konstrueres med en vandtæt Membran øverst, derefter et ventileret Hulrum og underst et varmeisolerende Dæk. Taghavernes Dæk ventileres paa samme Maade til Kanaler i Brandmurenes Hulrum.
I Brystningsaabningerne ved Altaner og Balustrader indsættes Plader af „Perspex“.
Opvarmningen af Bygningen tænkes udført med Fjernvarme fra det kommunale System. Om Sommeren fungerer „Weathermaster“anlægget til Afkøling af Luften.

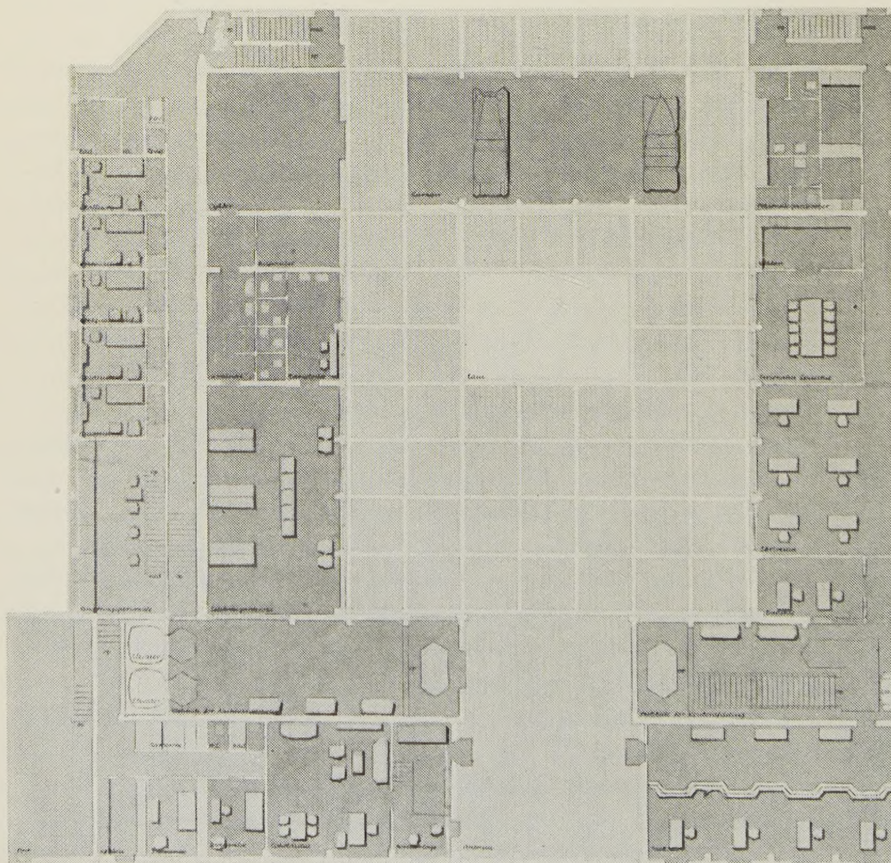

...interiør, set fra porten

Erhard Lorenz: Ambassade-bygning. *Tilkendt Akademiets mindre guldmedaille 1948*
Planer 1 : 400
Plan af 1. sal

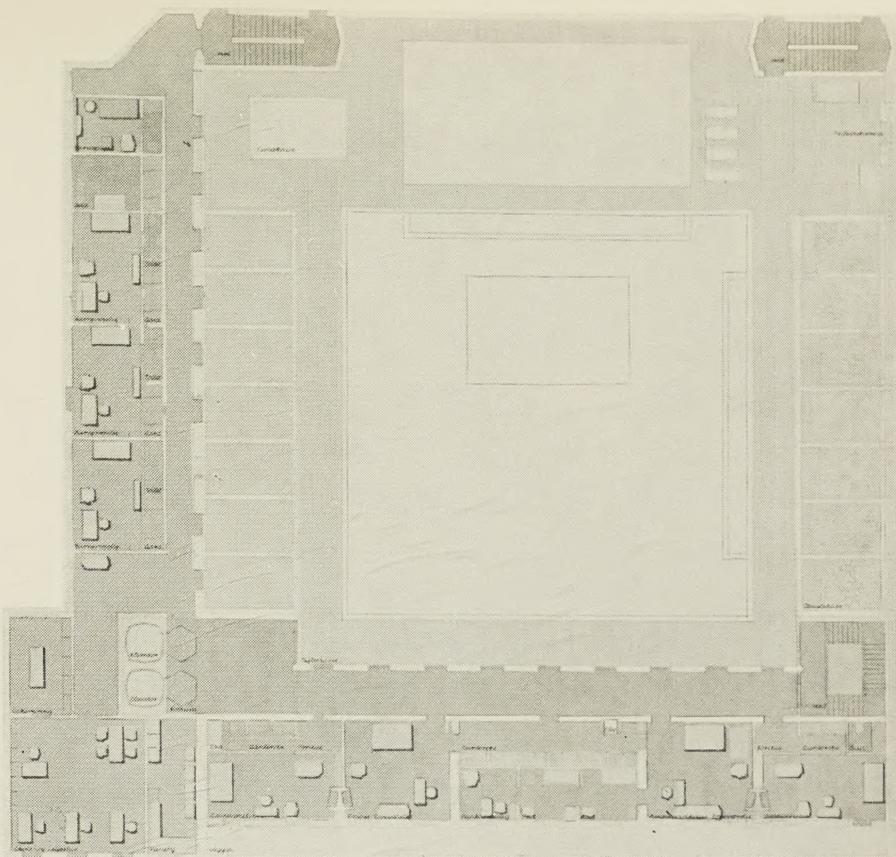
Mod Kgs. Nytorv: Mødesal, ambassadørens kontor, sekretariat og legationsraadens kontor.
Omkring gaarden: 6 kontorer for attacheer med sekretariater, omklædningsrum m. v.
I sidefløjen: Personaleværelser.

Plan af stuen

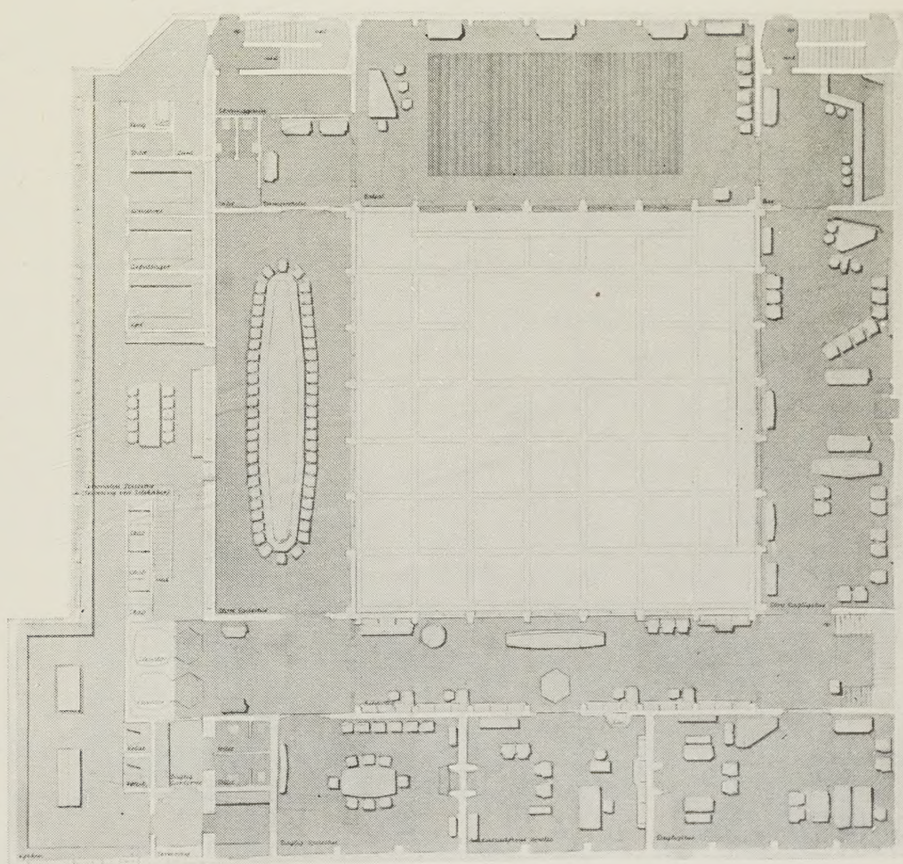
Mod øst: Kontorafdelingen med vestibule, budstue, skrivestue, frokoststue. garderobe m. v. Paskontoret mod Kgs. Nytorv
Mod vest: Ambassadørens vestibule med selskabsgarderobe og toiletter. Portnerbolig mod Kgs. Nytorv.
I Sidefløjen: Personaleværelser og portgennemkørsel.

hard Lorenz: Ambassade-
gning. *Tilkendt Akademiets*
dre guldmedaille 1948
ner 1 : 400
n af 3. sal

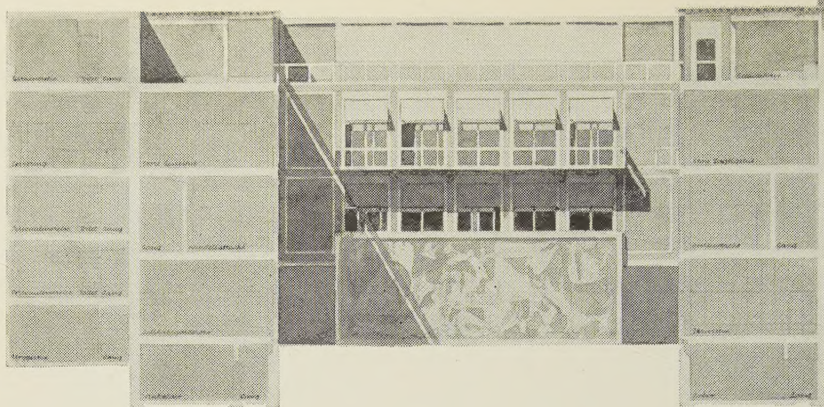
od Kgs. Nytorv: Ambassadørens sove-
relser og gæsteværelser.
idefløjen: Børneværelser med skolestue
d torvet.

an af 2. sal

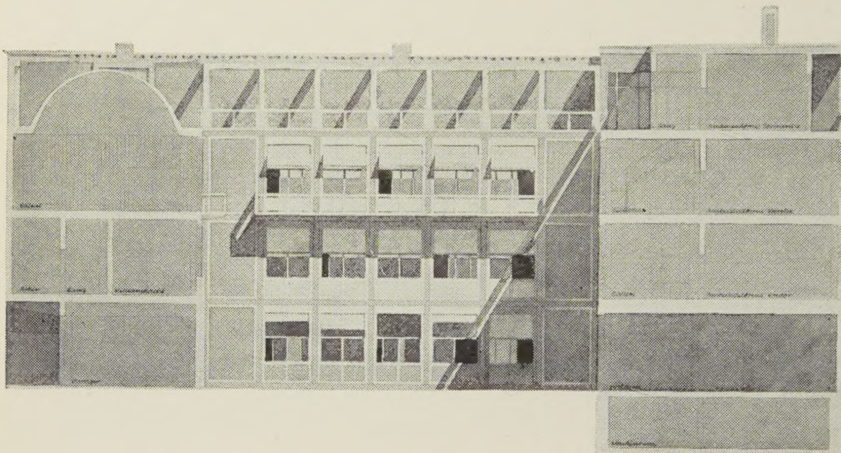

od Kgs. Nytorv: Ambassadørens dag-
e bolig og biblioteksgalleriet.
kring gaarden: Spisesal, balsal og
e tionssal.
idefløjen: Køkken.

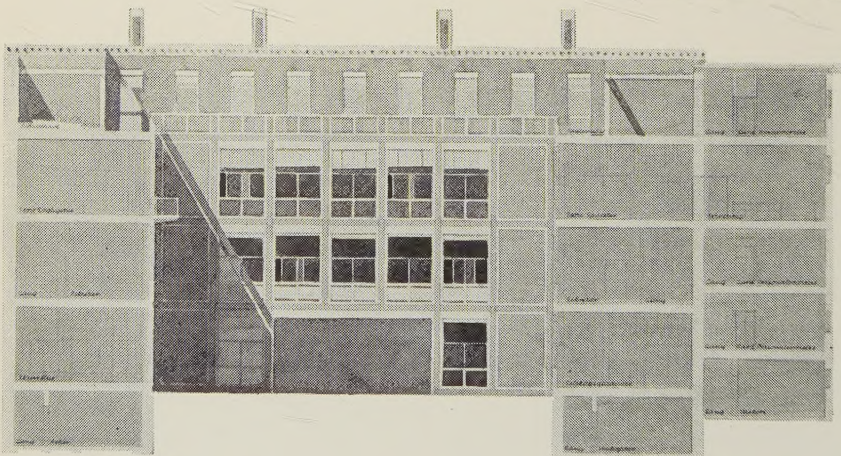
Erhard Lorenz: Ambassadebygning
Tilkendt Akademiets mindre guldmedaille 1948
Gaardfaçader og snit 1 : 400

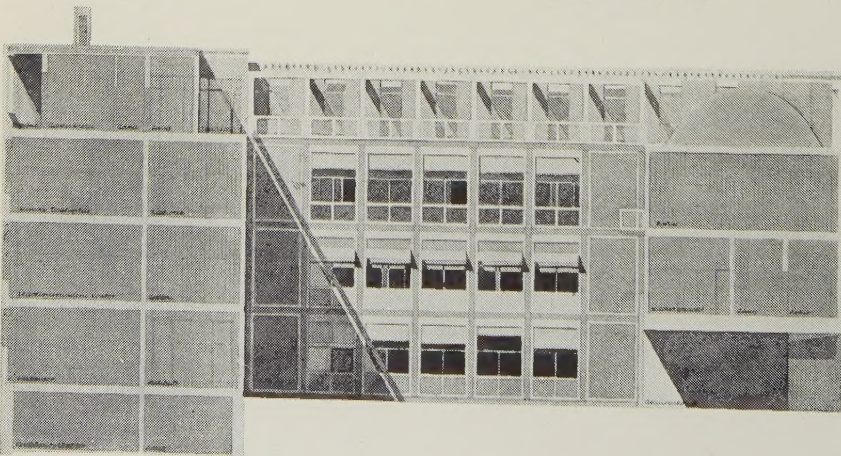
Gaardfaçade mod syd og snit i sidefløjen

Gaardfaçade mod vest med tværsnit

Gaardfaçade mod nord og snit i sidefløjen

Gaardfaçade mod øst og tværsnit